



TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM HASAN ÖZER VE RÜSES ÖZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2017/17513)

Karar Tarihi: 3/6/2020

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Burhan ÜSTÜN
Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Raportör : M. Emin ŞAHİNER
Başvurucular : 1. Bayram Hasan ÖZER
2. Rüses ÖZER
Vekilleri : Av. Ali ELBEYOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kadastro tespiti sonucu başvuru sahiplerinin murisi adına tespit edilen taşınmazın itiraz üzerine Tapulama Müdürlüğü Komisyonunca tespit dışı bırakılması sebebiyle uğranılan zararın tazmin edilmesi istemiyle açılan davanın zamanaşımı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/7/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirilmesine gerek olmadığını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. İstanbul ili Beykoz İlçesi Göllü köyünde kain 18 parsel sayılı taşınmaz 1969 yılında yapılan kadastro çalışmaları ile başvuru sahiplerinin murisi M.D.Ö. adına tespit görmüştür.

9. Anılan kadastro tespitine Maliye Hazinesi ve Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan itiraz üzerine Tapulama Müdürlüğü Komisyonunun (Komisyon) 5/10/1972 tarihli kararı ile itiraz kabul edilerek dava konusu yerin tespit dışı bırakılmasına karar verilmiştir. Süresinde itiraz edilmeyen karar 30/12/1972 tarihinde kesinleşmiştir.

10. Başvuru sahipleri, söz konusu parselin yirmi yılı aşkın süreden beri zilyedi oldukları iddiasıyla Maliye Hazinesi ve Orman Genel Müdürlüğü aleyhine 2005 yılında Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali ve tescili davası açmışlardır.

11. Mahkemenin 4/11/2008 tarihli kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde dava konusu taşınmazın orman niteliği ile tespit dışı bırakıldığı, başvuru sahiplerinin murisi tarafından süresi içerisinde Komisyon kararına karşı Kadastro Mahkemesinde dava açılmadığı ve taşınmazın orman niteliğinin kesinleştiği açıklanmıştır. Karar, kanun yolu sürecinin sonunda kesinleşmiştir.

12. Başvuru sahipleri bu defa, taşınmaza ait tapu kaydının hiçbir bedel ödenmeksizin iptal edilmiş olması nedenine dayanarak 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesi uyarınca 31/1/2013 tarihinde tazminat davası açmıştır.

13. Mahkeme; 18/2/2014 tarihli kararı ile dava konusu taşınmazın orman sınırları içerisinde kaldığı, orman olan yerle ilgili başvuru sahiplerinin tazminat talep edemeyeceği, taşınmazın orman sınırlarına alındığı tarihten itibaren 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 125. maddesinde belirtilen on yıllık zamanaşımı süresinde tazminat davası açılmadığı ve davalı hazinenin zamanaşımına itirazını ileri sürdüğü gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

14. Başvuru sahipleri tarafından temyiz edilen karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesince 30/10/2014 tarihinde onanmıştır. Başvuru sahiplerinin karar düzeltme talebi Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 28/11/2016 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

15. Nihai karar, başvuru sahiplerinin vekiline 12/1/2017 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvuru sahipleri 31/1/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. Konu hakkında bkz. *Ayşe Çidem Tekindağ ve diğerleri*, B. No: 2017/15121, 11/12/2019, §§ 20-30.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 3/6/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

19. Başvurucular, orman kadastrosu sınırları içerisinde kaldığı gerekçesiyle dayanak tapu kaydı ve zilyetliklerine dayalı tespitin 1972 yılında iptal edilmesi üzerine 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında açılan tazminat davasının zamanaşımı nedeniyle reddedilmesinin adil yargılanma ile mülkiyet haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

20. Başvuru konusu ile ilgili ilkeler daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından 25/7/2017 tarihli kararda ortaya konulmuştur (*Yaşar Çoban*, [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, §§ 54-75). Buna göre her ne kadar başvurucular mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerse de başvurucuların tüm şikâyetleri ilgili olduğu adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Anayasa Mahkemesince *Yaşar Çoban* kararında Yargıtayın 18/11/2009 tarihinden önceki içtihadının, devletin tapu sicilinin tutulmasından doğan sorumluluğunun tapu kütüğünün oluşumu sırasında yapılan hataları kapsamadığı yolunda olduğu, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun (HGK) 18/11/2009 tarihli kararından sonra içtihadın değiştiği belirtilmiştir. Bu içtihatta 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde öngörülen sorumluluğun kadastro görevlilerinin dayanaksız ya da gerçek hukuksal duruma uymayan kayıtlar düzenlemelerini ve taşınmazın niteliğinde yanlışlıklar yapmalarını da kapsadığı belirtilmiştir. Yargıtay hukuk daireleri de bu tarihten sonra Yargıtay HGK'nın bu içtihadı doğrultusunda karar vermiştir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de (AİHM) Yargıtay HGK'nın bu içtihadından sonra yeni bir iç hukuk yolu oluşturduğunu kabul ederek kabul edilemezlik kararları vermiştir (*Yaşar Çoban*, §§ 45, 46, 68). Anayasa Mahkemesi de daha önceki kararlarında Yargıtay içtihadına dayanarak 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunun kadastro tespiti aşamalarındaki işlemlerden doğan zararların telafisi yönünden de etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (*Nazmiye Akman*, B. No: 2013/1012, 16/4/2013, § 25; *Ahmet Hilmi Serter*, B. No: 2014/10954, 17/11/2016, §§ 41, 42; *Hatice Avcı ve diğerleri*, B. No: 2014/9788, 22/9/2016, §§ 74-76).

22. Yargıtay 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi uyarınca açılacak tazminat davalarının 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesi (818 sayılı mülga Kanun'un 125. maddesi) gereğince on yıllık genel zamanaşımı süresine tabi olduğunu kabul etmektedir (bkz. § 17). Buna göre kadastro tespiti nedeniyle mülkiyet kaybının kesinleştiği tarihten itibaren on yıl içinde tazminat davasının açılması gerekmektedir (*Yaşar Çoban*, § 69).

23. Somut olayda, uyuşmazlık konusu taşınmazın kadastro sonucu 8/10/1969 tarihli kadastro tutanağı ile başvurucuların murisi M.D.Ö. adına tespit edilmiştir. İtiraz üzerine Komisyonun 5/10/1972 tarihli kararı ile dava konusu yerin tespit dışı bırakılmasına karar verilmiştir. Süresinde itiraz edilmeyen karar 30/12/1972 tarihinde kesinleşmiştir. Derece mahkemeleri; dava konusu taşınmazın Komisyon kararıyla orman niteliği ile tespit dışı bırakıldığını, başvurucuların murisi tarafından süresi içerisinde anılan karara karşı Kadastro Mahkemesinde dava açılmadığından taşınmazın orman niteliğinin kesinleştiğini belirterek 2013 yılında 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesine dayanılarak açılan davada 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesindeki (818 sayılı mülga Kanun'un 125. maddesi) on yıllık genel zamanaşımı süresinin geçtiğine ve bu nedenle davanın reddine karar verildiğini açıklamışlardır.

24. Dolayısıyla derece mahkemelerince verilen kararlar gözetildiğinde en son 30/12/1982 tarihinde dava açılmış olması gerekmektedir. Ancak anılan tarihteki Yargıtay içtihadı 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinin tapu kütüğünün oluşumu sırasında yapılan hataları kapsamadığı biçimindedir. Diğer bir ifadeyle o tarihteki içtihat itibarıyla 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde düzenlenen sorumluluk davası, başvuruçuların tazminat iddiasını incelemeye ve gerekirse başvuruçular lehine tazminata hükmedilmesine elverişli bir yol değildir. Bu dava, Yargıtay HGK'nın 18/11/2009 tarihli içtihadından sonra başvuruçuların tazminat talebinin incelenmesi bakımından etkili ve elverişli hâle gelmiştir (*Yaşar Çoban*, § 71).

25. *Yaşar Çoban* kararında ifade edildiği üzere 18/11/2009 tarihinde oluşan bu hukuki yol için zamanaşımı süresinin bu tarihe kadar dolduğunun tespit edilmiş olması 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesinde öngörülen tazminat yolunu etkisizleştirmektedir. Sonradan oluşan bir hukuk yoluna ilişkin zamanaşımı süresinin kişinin bu yola başvurusunu kesin olarak imkânsız hâle getirecek bir tarihte başlayacağını kabulü, sınırlamanın istisna olduğu ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bununla birlikte 6098 sayılı Kanun'un 146. maddesi (818 sayılı mülga Kanun'un 125. maddesi) gereğince on yıllık zamanaşımı süresinin hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması amacıyla matuf olduğu gözetildiğinde bu sürenin tamamen göz ardı edilmemesi gerektiği de açıktır. Başvuruçuların dava açma hakkını kullanabilmelerindeki bireysel yarar ile hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin sağlanmasındaki kamu yararı arasında dava açmanın süreye bağlanmış olmasını anlamsız kılmayacak şekilde bir denge kurulmalıdır. Bu denge kurma çabasının, on yıllık zamanaşımı süresinin bu hukuki yolun oluştuğu 18/11/2009 tarihinden itibaren yeniden işlemeye başlayacağını kabulünü zorunlu kılmadığının altı çizilmelidir. Aksi takdirde zamanaşımı süresinin öngörülmesi anlamsız hâle gelecek ve kamu yararı ile bireysel yarar arasında gözetilmesi gereken denge kamu yararı aleyhine bozulmuş olacaktır. Önemli olan husus 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresi dolmuş bulunanlar yönünden 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında dava açılabilmesine imkân tanınmış olmasıdır (*Yaşar Çoban*, § 72-73).

26. *Yaşar Çoban* kararında 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresi dolan başvuruçuların dava açabilmelerini mümkün kılacak makul bir süre öngörülmesi gerektiği belirtilmiş ve bu sürenin ne kadar olacağını takdiri derece mahkemelerine ve Yargıtaya bırakılmıştır. Ancak anılan karar sonrasında derece mahkemeleri ve Yargıtay tarafından 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresi dolan başvuruçuların dava açabilmelerini mümkün kılacak ve öngörülebilir makul bir süre belirlenmediği anlaşılmaktadır (bkz. § 17).

27. Zamanaşımı süresi dolmuş olan somut başvuruya konu davanın, bu tarihten sonra makul bir süre içinde açılıp açılmadığının tespit edilmesi gerekmektedir. Belirlenecek bu sürenin dava açılmasını mümkün kılacak yeterliliğe sahip ve öngörülebilir olması gerektiğinde kuşku bulunmamaktadır. Fakat bu süre dava açma hakkının kullanabilmesindeki bireysel yarar ile hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin sağlanmasındaki kamu yararı arasındaki dengeyi de bozmamalıdır. Hesaplama uyuşmazlığın dava edilebilmesini süreye tabi kılan zamanaşımı düzenlemesi de dikkate alınmalıdır. Nitekim uyuşmazlık için belirlenen on yıllık zamanaşımı süresi kadar veya daha fazla bir sürenin öngörülmesi halinde hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin zedeleneceği açıktır. Ayrıca bu dava Yargıtay HGK'nın 18/11/2009 tarihli içtihadından sonra tazminat talebinin incelenmesi bakımından etkili ve elverişli hâle geldiğinden bu tarihten hemen sonra davanın açılmasını beklemek de hakkaniyete uygun düşmeyecektir. Zira bu süre, Yargıtay HGK içtihadının toplum tarafından bilinebilir hale geleceği bir zaman diliminden daha kısa da olmamalıdır.

28. Sonuç olarak 4721 sayılı Kanun'un 1007. maddesi kapsamında 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresi dolmuş bulunan tazminat talepleri hakkında bu tarihten itibaren makul bir süre içerisinde dava açılabilmesinin kabulü gerekmektedir. Bu sürenin ne kadar olacağının takdirinin derece mahkemelerine ve özellikle içtihat mahkemesi konumunda olan Yargıtaya ait olduğu kuşkusuz olmakla birlikte, somut olayda derece mahkemelerinin bu yönde bir değerlendirmeye yer vermedikleri ve dava açılmasını mümkün hâle getirebilecek şekilde makul bir süre tespiti yoluna gitmedikleri anlaşılmaktadır. Derece mahkemeleri başvuru tarihinden 31/1/2013 tarihinde açılan davada, 18/11/2009 tarihinden önce zamanaşımı süresinin dolduğunu tespit etmişlerdir. Yukarıda yer verilen değerlendirmeler de dikkate alındığında, 18/11/2009 tarihinden 3 yıl 2 ay 13 gün sonra açılan davanın makul kabul edilebilecek bir sürede açılmadığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla 18/11/2009 tarihinde etkili hâle gelen hukuk yolu için bu süreden sonra makul denilebilecek sürede dava açmayan başvuru tarihlerinin zamanaşımı yönünden reddedilmesi suretiyle başvurulara yüklenen külfetin orantısız olduğundan bahsedilemez. Bu nedenle kamu yararı ile bireyin mahkemeye erişim hakkı arasında kurulması gereken adil dengenin başvuru tarihlerine bozulmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru tarihlerinde BIRAKILMASINA 3/6/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ